

Fysisk prestationsförmåga vid hjärtsvikt*

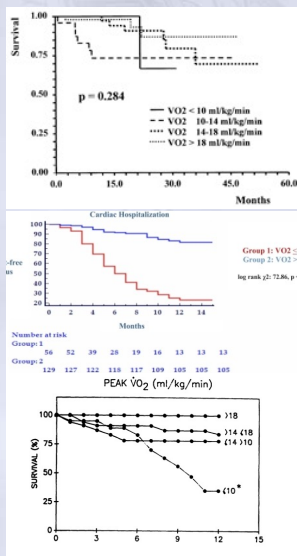
- - viktigt kliniskt verktyg och modell för att förstå sjukdomens mekanismer

Eric Rullman
eric.rullman@ki.se

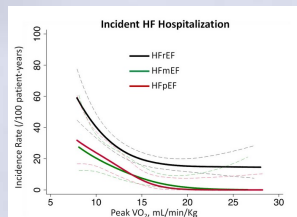
*och, ibland, några andra sjukdomar

1

Fysisk prestationsförmåga vid hjärtsvikt

- Fysisk prestationsförmåga – peak VO₂ är den enskilda variabel med störst tyngd inom hjärtsviktsprognostiken sedan dess introduktion under tidigt 90-tal
- Utöver den praktiska nyttan så indikerar detta också att mekanismen som begränsar prestationsförmågan också driver progressionen av sjukdomens svårighetsgrad

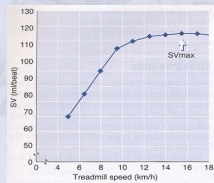

JAMA
Journal of the American Medical Association

Prognostic Value of Cardiopulmonary Exercise Testing in Heart Failure With Reduced, Midrange, and Preserved Ejection Fraction

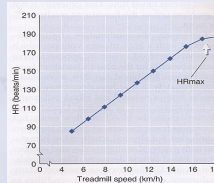
2

Från textboken: Peak VO2 – en linjär modell

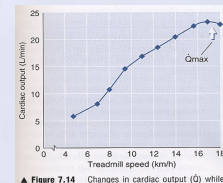
▲ Figure 7.11 Changes in stroke volume (SV) while a subject walks, jogs, and runs with increasing speed on a treadmill. The stroke volume increases in direct proportion to the increase in speed up to about 40% to 60% of maximal exercise intensity.

+

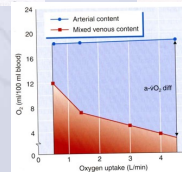
▲ Figure 7.10 Changes in heart rate (HR) while a subject walks, jogs, and runs with increasing speed on a treadmill. The heart rate increases in direct proportion to the increase in speed, eventually reaching a maximal rate (HRmax).

=

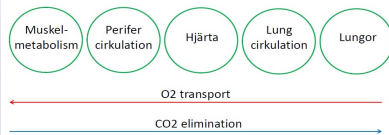
▲ Figure 7.14 Changes in cardiac output (Q) while a subject walks, jogs, and runs with increasing speed on a treadmill. The cardiac output increases in direct proportion to the increase in speed, eventually reaching a maximal value (Qmax).

+

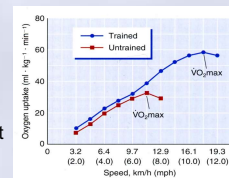

= Peak VO2

$$VO_2 = HR \times SV \times Hb \times 1,36 \times (SaO_2 - SvO_2)$$

Produkten, VO₂ är proportionell mot samtliga komponenter i ekvationen, Vad betyder då central-cirkulatorisk begränsning?

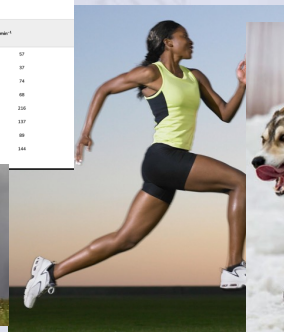

3

Från textboken: Begränsande organsystem

- Att nå 'maximalt syreupptag' innebär inte att alla delar i kedjan har nått sin maximala kapacitet – hos människa finns det under normala betingelser kapacitet kvar i lungor och arbetande muskel – därav uttrycket centralcirkulatorisk begränsning'
- Detta innebär att en ökning av hjärtminutvolym eller syrebärande förmåga i blod ökar maximala syreupptaget
- Begränsande organsystem är inte evolutionärt konserverat...
- Vad som är den yttersta begränsningen hos människa är omtvistat

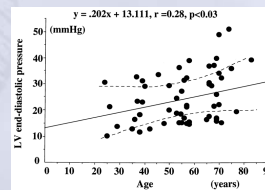
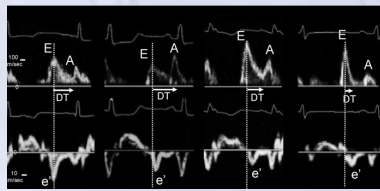
Species	Ref. No.	Rest	Peak	$V_{O_{2max}}$ (ml · kg ⁻¹ · min ⁻¹)
		HR, l/min	HR, l/min	
Goat	12	105	165	57
Cat	12	108	300.0	37
Rat	9	95	55.9	74
Pig	17	104	89.7	68
Sheep	17	102	150	216
Deer	18	97	152	157
Prong	12	107	85.2	85
Human	95	105	85.6	144

4

Varför stiger slagvolymen? Central cirkulation och prestationsförmåga – underliggande mekanismer

- Hos den friska individen är preload den viktigaste faktorn som definierar enddiastolisk volym och i förlängningen slagvolymen (berömd mekanism...)
- Lutningen på förhållandet mellan preload och enddiastolisk volym är starkt åldersberoende vilket är bakgrunden till ett (inte riktigt) lika berömt eko-fynd:

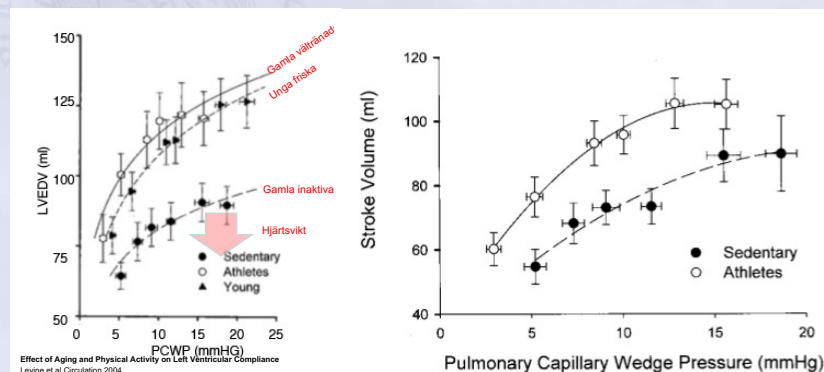

Aldersdriven successiv ökning av vänsterkammarens fyllnadstryck

- Plasmavolymsexpansion tillsammans med förändrat förhållande mellan fyllnadstryck och volym utgör de viktigaste anpassningarna till konditionsträning hos friska

5

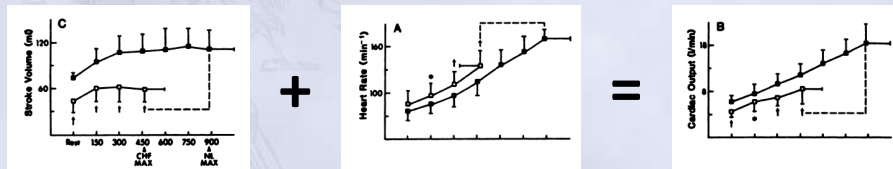
Varför stiger slagvolymen? Central cirkulation och prestationsförmåga – underliggande mekanismer

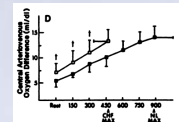
- Förhållandet mellan fyllnadstryck och fyllnadsvolym är starkt åldersberoende men hos äldre individer (60+) är skillnaden mycket stor mellan fysisk aktiva jämfört med inaktiva individer
- Skillnaden mellan fysisk aktiva äldre och unga individer är dock liten
- Förutom skillnad i maximal fyllnad finns också en stor skillnad i lutning på kurvorna

6

Reglering av slagvolym vid hjärtsvikt – systolisk och diastolisk funktion

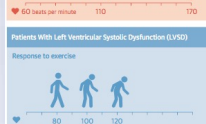
- Vid hjärtsvikt är ökningen i slagvolym under arbete i många fall mycket liten
- Ökningen i hjärtminutvolym är helt beroende av hjärtfrekvensökning som oftast är begränsad vilket tillsammans anger skalan på patientens prestationsförmåga
- Den interindividuella variansen inom patientgruppen relaterar istället till storleken på AV-differens – skillnaden mellan 8 ml/kg/min och 15ml/kg/min i peakVO₂ drivs i liten grad av skillnader i maximal hjärtminutvolym

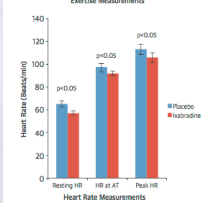
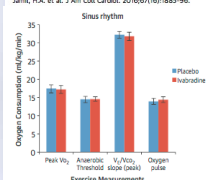
Sullivan et al. Chest. 101:51992

7

Kronotrop inkompetens – vanligt men av tveksam betydelse

Jamil, H.A. et al. J Am Coll Cardiol. 2016;67(116):1885-96.

- Låg hjärtfrekvens i vila är prognostiskt gynnsamt vid svikt (även om den induceras farmakologiskt)
- Låg maximal hjärtfrekvens/kronotrop insufficiens ses i vissa material i >80% av alla patienter med hjärtsvikt och är möjligen associerat med försämrad prognos

Men...

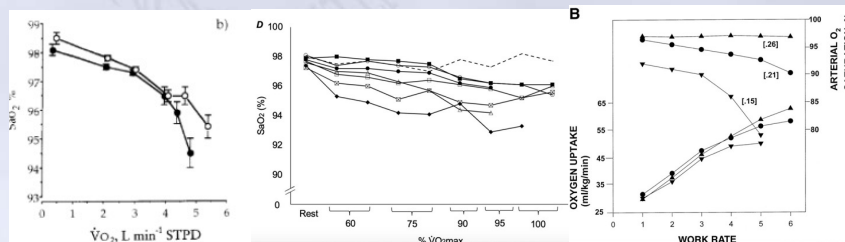
- Kronotrop insufficiens är inte nämnvärt vanligare hos patienter som står på beta-blockad än de som är obehandlade
- Pacemaker-inducerad kronotropi (rate-adaptive pacing) förbättrar inte prestationsförmåga
- Ivabradine-inducerad sänkning av maximal hjärtfrekvens påverkar inte prestationsförmåga

Sammantaget är sannolikt låg maxpuls inte av stor betydelse för prestationsförmågan hos patienter med hjärtsvikt

8

Lungfunktion – paradoxalt välfungerande vid hjärtsjukdom?

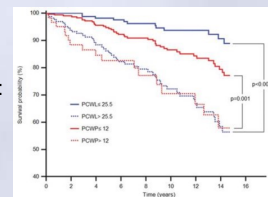
- Lungan utgör under normala omständigheter inte en begränsande faktor för prestationsförmåga hos människa
- Undantaget är konditionsidrott med hög hjärtminutvolym:

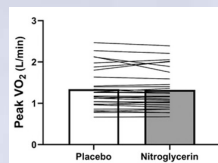
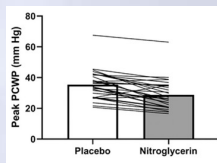
9

Lungfunktion – betydelsen av fyllnadstryck?

- I sågott som samtliga fall har hjärtsviktpatienter nedsatt lungfunktion, både i form av obstruktivitet och sänkt diffusionskapacitet som ibland är mycket uttalad
- Hos de flesta pt sker också en relativ uttalad ökning av fyllnadstryck under arbete - starkt förknippat med mortalitet:

- Lungfunktionens paradox: Trots detta ses typiskt ej fallande saturation eller lungödem under arbete – möjligen är låg hjärtminutvolym skyddande
- Farmakologisk minskning av fyllnadstrycken påverkar inte arbetsförmågan eller peakVO₂:

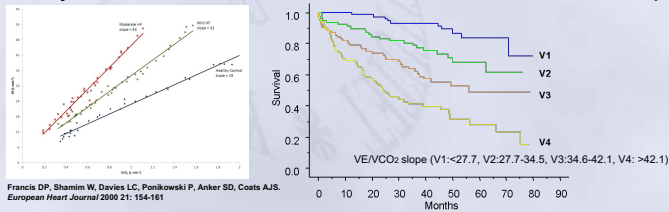
Circulation
 Challenging the Hemodynamic Hypothesis in Heart Failure With Preserved Ejection Fraction: Is Exercise Capacity Limited by Elevated Pulmonary Capillary Wedge Pressure?

Pulmonary capillary wedge pressure during exercise and long-term mortality in patients with expected heart failure with preserved ejection fraction

10

Lungfunktion – betydelsen av hyperventilation

- Alla hyperventilerar under arbete (och en del andra omständigheter också)
- Ökad ventilation i förhållande till arbetsbelastning och CO₂ elimination ses hos så gott som alla pt med hjärtsvikt och i ännu högre utsträckning hos lungsjuka
- Påverkar prestationsförmåga genom negativ effekt på arbetets verkningsgrad
- Uttryckt som VE/CO₂ under arbete har det dessutom stor prognostisk betydelse:

Enkel formel: $VE/CO_2 = 863/[PaCO_2 \times (1-VD/VT)] -$

VE/CO₂ slope bestäms av dead-space och alveolärt koldioxid-tryck och kan sägas vara ett mått på ventilationens verkningsgrad

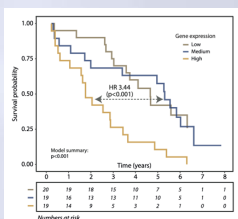
11

Skelettmuskeldysfunktion – betydelse för prestationsförmåga och prognos

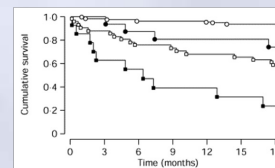
Skelettmuskulatur vid kronisk hjärtsvikt kännetecknas av:

- Fiberatrofi och minskad muskelmassa.
- Nedsatt metabol kapacitet:
  - Minskat kapacitet i oxidativa enzymer.
  - Minskat antal mitokondrier
- Minskat antal kapillärer per fiber.
- Försämrade calciumhantering (EC-coupling)
- Minskad protein-nedbrytning – paradoxalt?

Finns interaktion mellan fysisk inaktivitet och muskelförändringar och sannolikt också central cirkulation

Skeletal muscle p53-expression - dose-dependent association with mortality in HFREF

Lean mass är en stark prediktor för död

- Cachectic and peak VO₂ <14 mL kg⁻¹ min⁻¹ (n=13, 10 deaths)
- Non-cachectic and peak VO₂ <14 mL kg⁻¹ min⁻¹ (n=40, 17 deaths)
- ◻ Cachectic and peak VO₂ ≥14 mL kg⁻¹ min⁻¹ (n=15, 4 deaths)
- Non-cachectic and peak VO₂ ≥14 mL kg⁻¹ min⁻¹ (n=103, 7 deaths)

13

Sammanfattning

- Under normala fysiologiska betingelser utgör hjärtminutvolymen den begränsande faktorn för prestationsförmåga
  - Denna begränsas i sin tur främst av plasmavolym och diastolisk funktion
- Vid hjärtsvikt är hjärtat förmåga att öka hjärtminutvolymen mycket begränsad
  - Bristande kontraktilitet i kombination med sänkt kammarcompliance viktigaste mekanism, betydelsen av plasmavolym och hemoglobin osäker
- Lungan, trots sänkt funktion och "ödemnära" tryck i lungkretsloppet inte en begränsande faktor vid svikt – understuderat?
- Vid mycket uttalad funktionsnedsättning i lungan kan ventilation eller diffusionskapacitet utgöra begränsande faktor för prestationsförmåga – har dock obefintlig praktisk betydelse – det är funktionsnivån inte enskild begränsande faktor som är viktig
- Prestationsförmågan kan istället vara perifert begränsad vid uttalad svikt och vid andra tillstånd med kakexi
  - Muskelmassa har stor betydelse men mekanismerna som driver en succesiv försämring är inte klarlagda

14

Ergospiometri i kliniken – vad används resultatet till?

Ergospiometri är en hörnsten i utredning inför eventuell hjärttransplantation:
Heart tx indications: "end-stage heart failure with severe symptoms, a poor prognosis and no remaining alternative treatment options"

- Peak VO₂ <14 ml/kg har sedan 90-talet utgjort en närmast absolut gräns för hjärttransplantation
- Efter beta-blockerarnas intåg sänktes gränsen under några år till <12 ml/kg
- Både guidelines och klinisk praxis lämnar utrymme för att listning även baserat på VE/CO₂-slope och/eller andra CPET-variabler men det är i praktiken mkt ovanligt att lista någon utan entydigt sänkt peak VO₂
- I nuläget gäller samma gränser och indikationer för LVAD – möjligen kommer destinationsterapi ändra på detta på sikt
- I princip utgör ergospiometrin indikation för tx emedan data från hjärtkat söker eventuella kontra-indikationer

18

Ergospiometri i kliniken – riskmodeller

- Seattle Heart Failure Model (SHFM) Heart Failure Survival Score (HFSS)

Heart Failure Survival Score (HFSS) calculation

example	example result	patient values here	patient result
ischemic etiology, no=0, yes=1	1	0.69	0
resting heart rate	70	1.51	0
LVEF%	22	-1.02	0
mean arterial blood pressure	80	-2.04	0
intraventricular conduction delay (QRS > 0.12 sec), no=0, yes=1	1	0.61	0
peak VQ2 (ml/min/kg)	12.2	-0.67	0
serum V2 (mmol/L)	137	-6.44	0
HFSS		7.35	0

Criteria for HFSS listing or DT/LVAD:

VO2	peak VQ2**	hi risk	med risk	lo risk
Tolerate Bt: no ≤ 14 ml/min/kg, yes ≤ 12 ml/min/kg (For women: 10 and 12 ml/min/kg)	ml/kg/min	≤ 10	10.1-14	> 14
1-yr survival*		65%	77%	87%

HFSS:

HFSS score	hi risk	med risk	lo risk
Men < 8.10 women < 7.20	≤ 7.19	7.20-8.09	≥ 8.10
1-yr survival*	60%	72%	89%

SHFM:

SHFM score	hi risk	med risk	lo risk
< 85% 1-year survival or SHFM score ≥ 1	2	1	0
1-yr survival*	58%	76%	93%

For the HFSS, low (8.10), medium (7.20–8.09), and high risk (7.19)

Gräns för listning vid SHFM 1 års överlevnad < 80 % 1 år eller HFSS hög / medium risk

19

Ergospiometri i kliniken – vem?

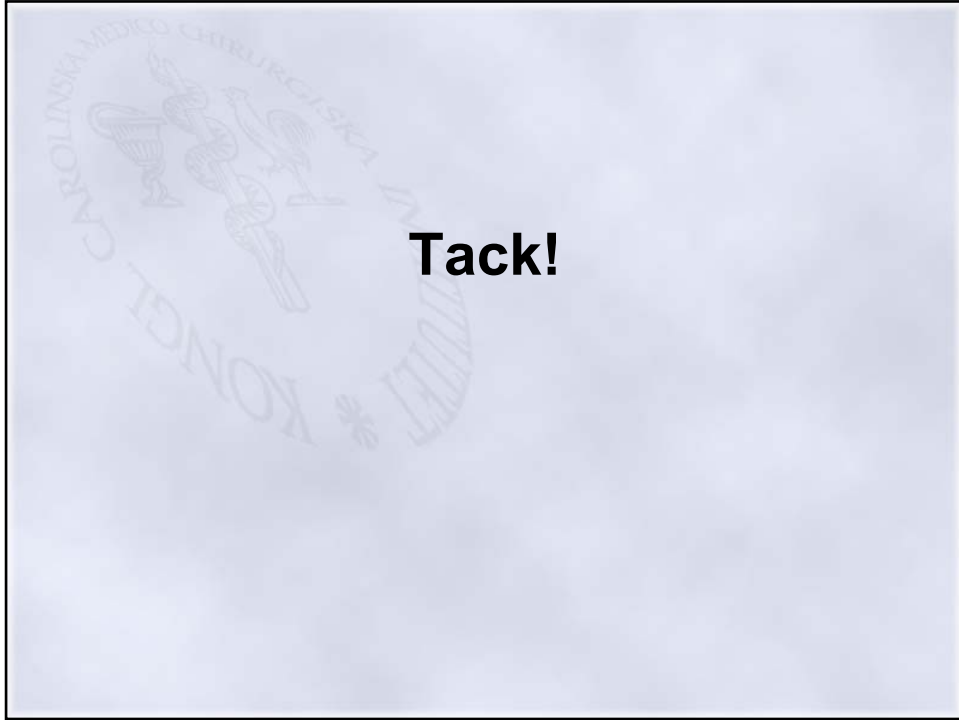
I teorin är remiss för ergo enkelt: **Tänkbara hjärtrtransplantations-kandidater**
 I praktiken inte så enkelt: Det finns ingen entydigt indikation och i princip är resultatet av undersökningen också indikationen för att göra den.

I klinisk praxis hyggligt etablerat förhållningssätt:

- Patienter i NYHA III trots maximalt upptitrerade läkemedel där det ej finns uppenbara kontraindikationer mot transplantation 'should be considered'
- Funktionsklass är ett bättre beslutsunderlag än eko-data
- Baserat på tx-guidelines bör eventuell device-terapi gjorts först
  - men kom ihåg att ICD ger ingen förbättring av fysisk kapacitet alls och CRT har mycket modest effekt-mått
- Vänta inte för länge – ergospiometri vid NYHA IV är svårt att genomföra
- Upprepade ergospiometrier är vare sej fel eller en nackdel (snittet ligger på 2-4 st)
- Önskvärt med skifte från eko-remiss "försämring av EF" till "Tx-kandidat, tacksam ergospiometri"

23

24